

Co dalej z Pionierem?

**Materiał przygotowany
na potrzeby konsultacji
społecznych dotyczących
przyszłego funkcjonowania
Kina Pionier**

Szczecin, styczeń 2024

**Wydział Kultury
Urząd Miasta Szczecin
pl. Armii Krajowej 1
70-456 Szczecin**

Wstęp	3
Krótką opowieść o długiej historii szczecińskiego Kina Pionier	4
Modele rozwiązań organizacyjno-prawnych	6
Profile programowe	6

źródło: rp.pl

Wstęp

Ze swoją unikatową historią, tradycją kina studyjnego i przynależnością do prestiżowej sieci Europa Cinemas, Kino Pionier stanowi dziedzictwo społeczno-kulturalne Szczecina. Wraz z zakupem kina przez Gminę Miasto Szczecin w grudniu 2023 roku, rozpoczął się nowy rozdział w jego długiej i ciekawej historii. W interesie nie tylko lokalnej społeczności, ale również w trosce o zachowanie dla współczesnych i kolejnych pokoleń widzów tego miejsca – świadka rozwoju światowej kinematografii, należy stworzyć jak najtrwalsze ramy prawne, finansowe i instytucjonalne umożliwiające istnienie Pioniera przez następne lata.

Jak Pan/Pani wyobraża sobie kolejne dekady funkcjonowanie Kina Pionier?

Niniejsze opracowanie podejmuje próbę zaprezentowania stanu obecnego oraz możliwych modeli formalno-operacyjnych w skróconej i przystępnej formie. Powstało na potrzeby przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących dalszego funkcjonowania Kina Pionier. Służyć ma jako wyjście do rozważań i zbierania pomysłów, ale ich nie wyczerpuje.

Już raz społeczność lokalna zajęła stanowisko w sprawie tego lokalnego dziedzictwa, gdy w 2023 roku publicznie rozważany był zakup kina przez Gminę Miasto Szczecin. Ten głos został wówczas usłyszany. Chcemy kontynuować dialog – Pana/Pana opinia jest dla nas ważna i zostanie wzięta pod uwagę w procesie podejmowania dalszych decyzji związanych z przyszłością Kina Pionier.

Krótka opowieść o długiej historii szczecińskiego Kina Pionier

opracowanie: K. Rabińska

Historia szczecińskiego Kina Pionier sięga początku XX wieku. Pierwszy oficjalny pokaz filmowy w niewielkiej sali w kamienicy przy Falkenwalder Straße 138 w niemieckim Stettinie odbył się 26 września 1909 roku. Jak się jednak wiele lat później okazało, historia tego kina sięga nawet dalej – natrafiono na dokumenty potwierdzające, że filmy przy obecnej alei Wojska Polskiego 2 wyświetlano już w 1907 roku.

Założycielem i pierwszym właścicielem był Otto Blauert, który musiał być zafascynowany kinematografem – niezwykłym wynalazkiem opatentowanym zaledwie kilkanaście lat wcześniej przez braci Lumière. Blauert szybko sprzedał kino – funkcjonujące aż do 1945 roku pod ekscytującą nazwą Welt-Theater – Albertowi Pietzke. Nowy właściciel nie cieszył się zakupem zbyt długo, gdyż zginął podczas I wojny światowej. Stery przejęła wdowa po panu Pietzke – Hedwig, i prowadziła to cieszące się popularnością wśród mieszkańców miejsce z sukcesami aż do końca II wojny światowej. Było ono świadkiem znaczących zmian technologicznych w branży filmowej, w tym przejścia od filmów niemych do dźwiękowych.

Wraz z przejściem Szczecina przez polską administrację w 1945 roku, przyszło nowe. Kino zostało przemianowane na Odra i wznowiło działalność już 26 grudnia tego samego roku filmem „Iwan Groźny” Sergieja Eisensteina. Było to możliwe, bo wojenna zawierucha była dla tego miejsca łaskawa i nie uległo ono znaczącym zniszczeniom. Pięć lat później dostało nową nazwę, którą nosi do dziś: Pionier.

W końcówce lat 90. XX wieku kino przejęli Jerzy Miśkiewicz wraz z Wacławem Szewczykiem, a później jego żoną, Wandą. Po kilkudziesięciu latach intensywnej eksploatacji wymagało kompleksowej renowacji i priorytetem dla nowych właścicieli była chociażby wymiana siedzisk. Te, na których publiczność ogląda filmy w Sali Czerwonej do dziś, zostały sprowadzone z Hiszpanii.

Sala Czerwona | źródło: visitszczecin.pl

W pierwszych dekadach XXI wieku Kino Pionier przeszło na nowoczesne technologie cyfrowe, zachowując jednocześnie swój historyczny charakter. To w tym czasie kamieniczne piwnice zamieniono w salę nazywaną Kiniarnią, czyli połączenie sali kinowej i kawiarni. Miała ona być swoistym hołdem i powrotem do początków historii tego miejsca. Stary projektor, który jeszcze całkiem niedawno terkotał w trakcie projekcji, już nie pokazuje filmów (także z powodu zmiany technologii wyświetlania i dostępności taśm filmowych). Teraz wita widzów w holu. Nie on jednak jest tutaj najstarszym sprzętem. O dziesiątki lat wyprzedza go pianino, pamiętające jeszcze XIX-wieczny Stettin. Czasem do życia przywracają je taperzy grający na żywo do niemych filmów.

Kiniarnia | źródło: visitszczecin.pl

Kino Pionier zyskało międzynarodowe uznanie, gdy w 2005 roku otrzymało certyfikat wpisu do Księgi Rekordów Guinnessa jako najstarsze kino świata. Choć w 2008 roku tytuł ten przeszedł na inne¹, Pionier nadal pozostaje jednym z najstarszych działających nieprzerwanie w tym samym miejscu kin na świecie. W ciągu ostatnich lat, wielokrotnie trafił też do innych zestawień m.in. na listę 30 najlepszych kin na świecie według magazynu filmowego „Total Film” (2014). Kino Pionier jest też członkiem prestiżowej sieci Europa Cinemas oraz Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych, prezentujących przede wszystkim kino europejskie. Jest miejscem szczególnie cenionym przez miłośników kina artystycznego i niezależnego.

Pod koniec 2023 roku kino stało się własnością Gminy Miasto Szczecin, co otwiera nowy rozdział w jego historii. Za kupnem kina głosowało wszystkich 27 obecnych na sesji radnych miasta. Na ten cel zabezpieczono w budżecie miasta dwa miliony złotych. W uzasadnieniu projektu uchwały napisano, że „ze swoją unikatową historią, tradycją prezentowania najbardziej ambitnego repertuaru filmowego, kino Pionier stanowi dobro społeczne i kulturalne miasta, a samo miejsce jego funkcjonowania jest świadkiem rozwoju światowej kinematografii, w związku z czym powinno być zachowane dla współczesnych i kolejnych pokoleń widzów. Wskazane jest utrzymanie tradycji tego miejsca oraz podjęcie działań mających na celu kontynuację historycznej funkcji lokalu”.

¹ Tytuł ten otrzymało wówczas działające od 1908 roku Korsør Biograf Teater w duńskim mieście Korsør, lecz i ono wkrótce utraciło swoją pozycję. Od 2021 roku za najstarsze uznawane jest L’Eden Théâtre we francuskiej miejscowości La Ciotat.

Przed zakupem, Gmina Miasto Szczecin przystąpiła do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla tej części miasta. Dokument ma wprost wskazywać, że w tym miejscu, przy al. Wojska Polskiego 2, ma funkcjonować kino.

Kino Pionier przez ponad 100 lat nie tylko dostarczało rozrywki, ale także odgrywało ważną rolę w kształtowaniu kulturalnego krajobrazu Szczecina. Jego dziedzictwo jest świadectwem zmieniającej się historii kinematografii oraz samego miasta.

Modele rozwiązań organizacyjno-prawnych

opracowanie: Wydział Kultury

Zaprezentowane warianty form organizacyjnych, umożliwiających dalsze funkcjonowanie Kina Pionier, znajdują swoje źródło w przekonaniu o potrzebie uchronienia tego miejsca przed likwidacją bądź takimi przekształceniami własnościowymi, które wpłyną w sposób nieodwracalny na utratę jego wyjątkowej marki. W interesie nie tylko lokalnej społeczności, ale również w trosce o zachowanie dla współczesnych i kolejnych pokoleń widzów tego miejsca – świadka rozwoju światowej kinematografii, należy stworzyć jak najtrwalsze ramy prawne, finansowe i instytucjonalne umożliwiające istnienie Pioniera przez następne lata.

Pod uwagę branych jest pięć zasadniczych modeli organizacyjno-prawnych kina:

1. powołanie samodzielnej instytucji kultury,
2. utworzenie filii/oddziału w ramach istniejącej instytucji kultury,
3. włączenie do zadań do spółki miejskiej.
4. powierzenie prowadzenia w ramach otwartego konkursu ofert organizacji pozarządowej,
5. powierzenie prowadzenia w ramach przetargu zewnętrznemu operatorowi.

Każdy z tych modeli pociąga za sobą określone konsekwencje prawne, zarówno jeśli chodzi o status nowo tworzonego podmiotu, jak i sposób zarządzania nim, co z kolei znajdzie swoje odzwierciedlenie w mniejszej lub większej autonomii organizacyjnej i programowej. Każdy z rozważanych wariantów wymaga innej ścieżki legislacyjnej, różne będą też skutki finansowe dla budżetu miasta. Wreszcie każdy z nich wiąże się z przyjęciem nieco innej wizji programowej, dla której ramą wciąż pozostanie wysoka jakość prezentowanych tytułów.

Profile programowe

opracowanie: Wydział Kultury, K. Rabińska

Wraz z rozstrzygnięciem modelu funkcjonowania organizacyjno-prawnego Kina Pionier, konieczne będzie uzupełnienie wizji o jego profil programowy. A zatem konieczna byłaby odpowiedź na pytanie: czy jego działalność ma polegać wyłącznie (albo przede wszystkim) na prezentowaniu filmów – i wówczas właściwą formą organizacyjną dla tego rodzaju aktywności byłoby kino, czy też zakres jego działań będzie szerszy i obejmie także m.in. edukację kulturalną, popularyzację wiedzy o sztuce filmowej i historii kina, wspieranie rozwoju kultury filmowej i audiowizualnej, organizację koncertów, wystaw, debat poświęconych filmowi – i wtedy pożądaną formą organizacyjną byłby np. ośrodek / centrum / forum kultury.

Przykładem istniejących placówek kulturalnych, działających w szerszej niż jedynie kino formule programowej są: Gdyńskie Centrum Filmowe, Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy w Warszawie, czy Centrum Kultury Filmowej „Stylowy” w Zamościu.

Jeszcze innym rozwiązaniem – wyrastającym jednak ze specyficznych, lokalnych uwarunkowań – jest Kino Nowe Horyzonty we Wrocławiu (największy w Polsce multipleks prezentujący kino artystyczne – zarządzane i programowane przez Stowarzyszenie Nowe Horyzonty, organizację non-profit kierowaną przez Romana Gutka).

Obecnie Kino Pionier funkcjonuje w prestiżowej sieci Europa Cinemas, zrzeszającej europejskie kina spełniające określone kryteria w tym m.in. minimalnej rocznej frekwencji czy korzystania z profesjonalnego sprzętu technicznego. Celem jest stworzenie i rozwijanie sieci kin, w których dominuje kino europejskie, wspierających europejskie inicjatywy filmowe oraz współpracujących ze sobą na szczeblu krajowym i unijnym.

Pionier jest też częścią Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Zrzeszone w niej kina prowadzą działalność upowszechniającą kulturę filmową – zwłaszcza poprzez prezentowanie filmów o wysokiej jakości artystycznej i podejmowanie działań z obszaru edukacji filmowej skierowanej przede wszystkim do młodego widza.

Przez ostatnie ćwierćwiecze Kino Pionier prezentowało kino ambitne, artystyczne, rzadko obecne w repertuarach multipleksów. Na stronie kina można znaleźć taki wpis: *Unikamy wielkich komercyjnych produkcji. Nasz główny repertuar to kino europejskie, azjatyckie, południowo-amerykańskie. Chcemy pokazywać ambitne kino dla ludzi, którzy widzą w filmie nie tylko rozrywkę. I to wszystko bez pop-cornu, bez mlaskania...* (pisownia oryginalna).

Przykłady możliwych kierunków profilowania programowego Kina Pionier (mogą one wzajemnie się uzupełniać):

- prezentacja filmów i upowszechnianie kultury filmowej poprzez repertuar kina ambitnego, niezależnego, skupionego na kinie europejskim oraz kinie artystycznym z różnych części świata (w tym także organizacja autorskich przeglądów filmowych);
- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do młodszego widza (inicjatywy podejmowane z przedszkolami, szkołami i uczelniami);
- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych starszego widza (np. poranki dla seniora połączone z prelekcją);
- zwiększenie dostępności i prowadzenie działań służących upowszechnianiu kultury filmowej wśród grup zagrożonych wykluczeniem (np. samotnych opiekunów z małymi dziećmi) lub ze specjalnymi potrzebami (np. osób w spektrum autyzmu, osób niepełnosprawnych);
- odpłatne udostępnianie kina na cele organizacji imprez zamkniętych/towarzyskich;
- okazjonalna/stała prezentacja tytułów komercyjnych;
- prowadzenie rozwiniętej działalności upowszechniającej wiedzę o historii Kina Pionier (oprowadzania, aktywność wystawiennicza);
- współpraca z innymi podmiotami z obszaru kultury (instytucje, NGO, firmy).